

En röst från imperiernas kyrkogård

Det är nu fem år sedan Malalai Joya, Afghanistans yngsta parlamentariker någonsin fann modet att inför parlamentet konstatera att majoriteten av ledamöterna var korrupta krigsherrar. Sedan dess lever hon under konstant mordhot. FRIA träffade Joya för ett samtal om dagens Afghanistan, kvinnornas svåra situation och den destruktiva amerikanska närvaron i det krigshärjade land som träffande kallas imperiernas kyrkogård.

LINDA CASSIA THOMSEN • samtal@fria.nu

Att informera om tillståndet i hemlandet har blivit Malalai Joyas kall, och kampen för en bättre framtid för befolkningen hennes livsuppgift. Vid varje intervju är hon därför angelägen om att omvärlden ska få ta del av så mycket information som möjligt.

– Även om det jag gör kan liknas vid en droppe i en ocean är jag stolt över att försöka vara ett språkrör för dem som inte själva har möjligheten att göra sin röst hörd, säger Joya.

Namnet är inte hennes eget utan ett alias hon tog under talibaneran, då hon var med och startade upp och drev en hemlig flickskola. Det ska betraktas både som en hyllning till och anspelning på den afghanske poeten, författaren och frihetskämpen Sarwar Joya som tillbringade 24 år i fängelse och så småningom dödades för att han stod fast vid sina demokratiska principer.

– Även om de förmår undanröja mig kom-

Jag kommer aldrig att be om ursäkt till det där maf-fiaparlamentet. Om det nu är USA:s avsikt att hjälpa den afghanska befolkningen borde de sluta agera på ett sätt som motverkar demokratiska reformer.

mer jag varken att vara den första eller sista demokraten i Afghanistan. En dag ska vi alla dö, men bor man i ett land där befolkningen lider så mycket som i Afghanistan blir det viktigt att försöka förbättra förutsättningarna för framtida generationer, förklarar Joya.

Hon var bara ett spädbarn då Sovjetunionen invaderade Afghanistan och kom att tillbringa större delen av sin uppväxt i ett flyktingläger i Pakistan. Där lärde hon sig att läsa och skriva och började därefter undervisa sin mamma och andra kvinnor i läget, alla var analfabeter. Då hon flyttade tillbaka till Afghanistan hade de lärt sig så mycket att de kunde skriva brev till henne. Detta blev en vändpunkt för Joya, som insåg att en enda person förmådde göra en viktig skillnad. Sedan dess är en av hennes främsta drivkrafter att de afghanska kvinnorna ska få utbildning.

I DAG BEGÅR MÅNGA afghanska kvinnor självmord till följd av maktlösheten inför det förtryck de utsätts för. Får de utbildning kan de göra motstånd och kämpa för sina rättigheter. Utbildning gör det även svårare att missleda och svika dem genom kvinnofientliga reformer. Emancipation är avgörande för att få till stånd en ljusare framtid för Afghanistans befolkning, konstaterar hon.

Joya säger att många kvinnor och även män lider svårt i dagens Afghanistan. Fattigdomen är extrem, och hon berättar att det finns kvinnor i hennes hemprovins, Farah, som är beredda att sälja sina egna barn för några få dollar eftersom de inte har råd med mat för dagen.

Talibaner och krigsherrar styr fortfarande landet och att döda en kvinna är, med Joyas egna ord, fortfarande lika lätt som att döda en fågel. Samtidigt blir befolkningen alltmer politisk och förtryckarnas legitimitet minskar för varje dag.

– Större delen av befolkningen vill se ett sekulärt samhälle i framtiden. Då majoriteten av afghanerna är analfabeter använder de inte beteckningar som talibaner och krigsherrar utan beskriver dem med ord som "huvudätare". Folket diskuterar mycket, längtar efter frihet och jag lär mig en hel del från dem, säger Joya.

HON ÄR MYCKET kritisk till den amerikanska närvaron, och är bestämd i sin uppfattning att det inte går att ge frihet till en annan nation. Istället menar hon att befolkningen hamnat i kläm mellan talibaner, krigsherrar och de amerikanska styrkorna, och att ett amerikanskt tillbakadragande skulle innebära att befolkningen bara behövde bekämpa två fiender i stället för tre.

– Afghansk media är i händerna på USA och Nato som bygger skolor som de låter visa upp men som sedan stängs igen eller rivs. Böckerna som används, inte minst i privata skolor är ren och skär propaganda för kriget. Flickor som går till skolan våldtas fortfarande av talibaner, så ingenting har egentligen förändrats, suckar hon.

Det var under sin egen studenttid som Joya för första gången hörde talas om de brott som begåtts av talibaner och krigsherrar. När hon röstades in i parlamentet fann hon sig omgiven av just de förbrytare hon hört alla historier om. Militära ledare och knarkkungar som fortfarande lever på utpressning och olaglig handel. Den ilska Joya kände gjorde att hon vågade höja rösten och säga vad hon innerst inne tyckte.

Vad tycker du om USA:s försoningsförslag om att ge sekulariserade talibaner höga samhällsposter om de lägger ner vapnen?

– Det finns inga måttliga talibaner, samtliga är medeltida i sitt sätt att tänka och resonera. Dessutom består redan 80 procent av parlamentet av krigsherrar och Karzais regering har ingen som helst legitimitet. Flertalet som sitter där har skott sig på okupationen på bekostnad av den allt fattigare majoriteten. Det finns ett flertal exempel på intellektuella som mutats att säga att situationen inte är så dålig i landet. Sanningen är att korruptionen är så förhärskande att det inte går att tala om demokrati. Ändå var jag tvungen att ta min plats och försöka åstadkomma något, berättar Joya.

Under sin tid i parlamentet blev hon mordhotad, slagen och utsatt för våldtäktsförsök. Sedan dess omger hon sig ständigt med livvakter. En betrodd släkting sköter hennes beskydd, och hon tillbringar aldrig mer än en natt på samma ställe, något som försvårar såväl hennes äktenskap som möjligheten till ett sociala liv.

Är det inte svårt att leva på det sättet och är du inte rädd?

– Självklart är det svårt att som ung kvinna leva som jag gör, att nästan aldrig kunna gå utanför dörren och ständigt behöva omge mig med livvakter. Samtidigt accepterar jag det för mitt folks skull. Jag är inte rädd för döden, men däremot för politisk tystnad.

Efter ett kritiskt yttrande i parlamentet är Joya avstängd från politiken till dess att hon bett om ursäkt. Ändå har hon stort folkligt stöd för att starta ett eget politiskt parti, något hon just nu tar i allvarligt beaktande.

– Jag kommer aldrig att be om ursäkt till det där maffiaparlamentet. Om det nu är USA:s avsikt att hjälpa den afghanska befolkningen borde de sluta agera på ett sätt som motverkar demokratiska reformer, och även besöka landsortsprovinserna och se hur folk lever och vad de verkligen tycker. Det är sorgligt att dessa brott får fortgå i demokratins namn, och oerhört viktigt att befolkningen utbildas så att de inser att dagens situation inte har något med demokrati att göra. Det är därför jag stannar och kämpar. Om vi som vill och vågar verka för demokrati sviker folket, vilka ska då föra deras talan, säger hon och konstaterar:

– Om världsopinionen kände till sanningen om den verkliga situationen i mitt hemland skulle de inte sitta tysta och låta dessa brott få fortgå. Det afghanska folket är inte terrorister, utan offer för terrorism som begås av ett fåtal kriminella som nu är USA:s medarbetare. Det är därför som jag då tillfälle ges reser runt i världen: för att ge en annan bild av Afghanistan än den som korrupta medier målar upp. *

☞ Ungefär 80 procent av de afghanska kvinnorna och hälften av männen är analfabeter.

☞ Malalai Joya har skrivit en självbiografisk bok om tillståndet i sitt hemland. "A woman among warlords" som utkom 2009.

Tillsammans med USA har Karzai tillsatt några av de värsta Afghanska krigsherrarna på samhällets högsta poster. Hans regim har inget folkligt stöd och därmed ingen som helst legitimitet," säger Malalai Joya som kämpar för demokratiska reformer och kvinnors lika rättigheter i det alltmer korrumperade Afghanistan.

FOTO: MOA WESTERDAL